

Per Holmberg

Skriftpraktikers rumslighet och svaren på Rökstenens gåtor

Förhållandet mellan text och praktik är en aktuell fråga för många olika grenar av text- och samtalsforskning. I den här föreläsningen vill jag pröva att bidra till denna diskussion på två sätt. För det första genom att skissera hur *rumslighet* kan förstås som ett intressant gränssnitt mellan text och praktik. För det andra genom att sätta rumslighet i fokus vid analys av vikingatida runstenar, i synnerhet då Rökstenen.

Genom att observera och analysera en social praktik kan man se hur skrivna texter de facto påverkar t.ex. interaktionen mellan deltagare eller organisationen av en verksamhet. Mitt förslag utvecklar ett kompletterande perspektiv genom att istället försöka kartlägga hur skrivna texter skapar vissa potentiella regleringar av de rum där de förväntas bli lästa, och gör så på olika sätt beroende på val av visuella och verbala semiotiska resurser, skriftteknologi och materialitet. Jag vill, så att säga, undersöka hur man kan se villkoren för skriftpraktikens rumslighet i och genom praktikens texter, och för detta utvecklar jag den systemisk-funktionella kontextteorin (se Holmberg 2013).

Vad gäller analys av just runstenars skriftpraktik är en sådan textbaserad ansats förstås ett sätt att göra dygd av nödvändigheten. Några observationer av vikingatida runstensläsning låter sig inte göras. Redan en analys av runstenarna som multimodala texter kan emellertid ge ledtrådar till förståelsen av denna skriftpraktikens rumslighet (se Holmberg & Jansson 2011). Har detta perspektiv något att tillföra också vad gäller tolkningen av Rökstenen? Hur har tidigare tolkningsförsök gjort reda för hur Rökstenen upprättar rumsliga relationer? Öppnar sig nya möjligheter att förstå inskriptionen, om man ser rumslighet som en central dimension?

Holmberg, Per & Håkan Jansson 2011. Att rista tid och rum i sten. En registeranalys av Östergötlands runinskrifter. I: Per Holmberg, Anna-Malin Karlsson & Andreas Nord, red., *Funktionell textanalys*. Stockholm: Norstedts Akademiska. S. 204-221.

Holmberg, Per 2013. Placing the reader. On the connections of text, body and space. *RASK - International Journal of Language and Communication* 2013:38. S. 9-29.